

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

(Danıştay'ın İptal Kararı Üzerine Verilen)

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2010-2-202 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 10-78/1616-620
Karar Tarihi : 16.12.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER:

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : E. Ebru ÖZTÜRK, Nur Seda KÖKTÜRK

C. İLGİLİ TARAFLAR : - Adana Fenni Gözlükçüler Derneği
Yeni Baraj Mah. Bülent Angın Bulvarı 69023 Sok. No:1
Seyhan/Adana

20 - Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği (Tüm Optisyen ve
Gözlükçüler Derneği)
Meşrutiyet Cad. Konur Sok. No:41/19 Bakanlıklar/Ankara

20 - Antalya Fenni Gözlükçüler Derneği (Antalya Bölgesi
Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği)
Elmalı Mah. 17. Sokak Turhanoğulları İşhanı No:13 Kat:1
Antalya

- Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği
Hastane Cad. Çimen İş Merkezi No:29 Kat: 5 Denizli

- Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği
Gazi Cad. Kılıçlı Pasajı Kat:4 No:15 Diyarbakır

30 - Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği (Gaziantep
Optisyen ve Gözlükçüler Derneği)
Gaziler Cad. No:61 Gaziantep

- Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği (Hatay Optisyenler ve
Gözlükçüler Derneği)
Kurtuluş Cad. No: 11 Antakya/ Hatay

- İzmir ve Ege Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği
Nadir Nadi Cad. İ. Tepeköylü İş Merk. No:17 6D;602
Konak/İzmir

- Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği (Kayseri Gözlükçüler
ve Optisyenler Derneği)
Cumhuriyet Mah. Umur Sok. Sultan İşhanı No: 2/4 Kayseri

40 - Konya Fenni Gözlükçüler Derneği (Konya Optisyenler ve
Gözlükçüler Derneği)
İstanbul Kadılar Sok. Form İş Hanı No:202 Karatay/Konya

- Mersin Fenni Gözlükçüler Derneği (Mersin Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği)

Çankaya Mahallesi Soğuksu Caddesi Aslıhan İş Merkezi
Kat: 1 No: 7 Mersin

- Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği
Palalı Süleyman Cad. No:15 Osmaniye

50

- Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği (Karadeniz Optisyen ve Gözlükçüler Derneği)
Cumhuriyet Meydanı Kale Mah. Kaptanağa Cad. Uzunoğlu
İşhanı No:3/5 Samsun

60

D. DOSYA KONUSU: Gözlükçü derneklerinin, dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer verdikleri, “Gözlük Camı Rehberi” ve “Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi” hazırladıkları iddiası ile ilgili olarak verilen Rekabet Kurulu’nun 31.8.2001 tarih ve 01-42/424-107 sayılı Kurul kararının, Danıştay 13. Dairesi’nin 16.6.2010 tarih ve 2009/4595 E., 2010/5127 K. sayılı kararı ile davacılar bakımından iptal edilmesi ertesinde, ilgili dosyanın yeniden değerlendirilmesi.

70

E. İDDİALARIN ÖZETİ: Rekabet Kurumu’na gönderilen imzasız şikayet dilekçesinde;

- Dernek tüzüklerinde “Kazanç Bölüşümü, Fiyat Belirleme” gibi yasalara aykırı hükümlerin yer aldığı,

- Her mali yılın başında, 17 gözlükçü derneğinin kendi aralarında toplanarak biri kamu kesimi için gözlük camları fiyat listesi, diğeri halk için orijinal fiyat listesi adı altında iki tür monopol nitelikte liste hazırladıkları,

- Söz konusu derneklerin fiyat listelerini T.C. Maliye Bakanlığı ile imzalı protokole bağlayıp, Resmi Gazete’de ilanını sağlamak suretiyle, Türkiye’deki tüm resmi kurumları ve halkı belirledikleri fiyatları ödemeye mecbur bıraktığı,

- Her gözlük mağazasında söz konusu derneklerin yayınladığı ve para karşılığı dağıttığı yıllık monopol fiyat listelerinin mevcut olduğu belirtilmiştir.

F. DOSYA EVRELERİ:

1. Rekabet Kurumu kayıtlarına 14.06.2000 tarih ve 2450 sayı ile intikal eden imzasız dilekçe üzerine, Rekabet Kurulu’nun 29.08.2000 tarih ve 00-32/350-195 sayılı kararı uyarınca; “gözlük camı piyasasında” 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un ihlal edilip edilmediğinin belirlenmesi amacıyla önaraştırma yapılmıştır.

80

2. 23.10.2000 tarih ve D2/2/I.S.-00/2 sayılı Önaraştırma Raporu’nda yer alan bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucu Rekabet Kurulu, 31.10.2000 tarih ve 00-42/455-249 sayılı kararı ile;

- Gözlükçü derneklerinin dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer vermelerinin,

- Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği’nin gözlük camı fiyatlarına ilişkin “Gözlük Camları Rehberi” hazırlamasının,

- Ankara, İzmir ve Ege, Adana, Antalya ve Akdeniz, Kayseri, Konya, Samsun, - Denizli, Hatay, Mersin, Gaziantep, Osmaniye, Diyarbakır Fenni Gözlükçüler

90 Derneklerinin müştereken gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırlamalarının

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendinde yer alan "mal veya hizmetlerin alım ya da satış fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım ya da satım şartlarının tespit edilmesi" şeklindeki hükme aykırılık oluşturması nedeniyle, söz konusu 14 teşebbüs birliği hakkında, aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açmıştır.

3. Bu karar üzerine, 14.11.2000 tarihinde, 4054 sayılı Kanun'un 43/2. maddesi uyarınca ilgili teşebbüs birliklerine soruşturma açıldığına dair bildirimde bulunularak tarafların ilk yazılı savunmalarını 30 gün içerisinde Kuruma göndermeleri talep edilmiştir.

100 4. İlgili teşebbüs birliklerinin ilk yazılı savunmaları yasal süreleri içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

5. Soruşturma safhasında, Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği tarafından gönderilen 11.01.2001 tarih ve 178 sayılı yazıda, açılan soruşturma nedeniyle 2001 yılı için fiyat liste çalışmaları yapılmadığı belirtilerek fiyat belirsizliğinden kaynaklanan karmaşanın önlenmesi için alınacak tedbirler veya fiyat listesi yayınlanmasına izin verilip verilmeyeceği konusunda Rekabet Kurumu görüşü talep edilmiştir. Yine aynı dernek tarafından gönderilen 19.01.2001 tarih ve 319 sayılı yazıda ise fiyat listesi çıkarılmayacağı bildirilmiştir.

110 6. T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 16.02.2001 tarih ve 772 sayılı yazılarında, 2001 yılı Mali Bütçe Kanunu'nun ilgili maddelerine atıfta bulunularak, fiyat listelerinin yayınlanması konusunda yeniden bir değerlendirme yapılması ve değerlendirme sonucunu içeren görüşümüz talep edilmiştir.

7. Söz konusu talep üzerine, Rekabet Kurulu 03.04.2001 tarih ve 01-15/148-M sayılı kararı ile 4054 sayılı Kanununun 9 uncu maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca gözlük camı fiyat listeleri ile ilgili olarak ihlale ne şekilde son verileceğine ilişkin hazırladığı görüş ilgili taraflara tebliğ edilmiş ve T.C. Maliye Bakanlığı konu hakkında bilgilendirilmiştir.

120 8. Hazırlanan görüş çerçevesinde, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal eden eylemlere son verilmesi için, taraflara;

- Gözlükçü derneklerinin orijinal fiyat listelerini 2001 yılından itibaren yayınlamaması,
  - Görüş yazısının alınmasından itibaren 7 gün içinde dernek üyesi tüm gözlükçülere orijinal fiyat listesi yayınlanmayacağına duyurulması,
  - En geç 15 gün içinde de, bu gereklerin yerine getirildiğinin, Rekabet Kurumu Başkanlığı'na tevsik edilmesi
- gerektiği bildirilmiştir.

9. Hakkında soruşturma yürütülen gözlükçü dernekleri Kurul görüşüne uyduklarını Rekabet Kurumu'na gönderdikleri yazılarla tevsik etmişlerdir.

130 10. 30.04.2001 tarih ve SR/01-17 sayılı Soruşturma Raporu, 4054 sayılı Kanun'un 45/1. maddesi uyarınca Başkanlıkça tüm Kurul Üyeleri ile ilgili taraflara tebliğ edilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince taraflardan 30 gün içinde yazılı savunmalarını göndermeleri istenmiştir.

11. Hakkında soruşturma yürütülen bütün teşebbüslerin ikinci savunma yazıları zamanında Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal etmiştir.

12. Soruşturma Heyeti'nin hazırladığı "Ek Yazılı Görüş", Kanun'un 45/2. maddesi uyarınca, 07.06.2000 tarihinde tüm Kurul Üyeleri ve taraflara tebliğ edilmiştir.

13. İlgili teşebbüslerin ek yazılı görüşe karşı cevapları zamanında Rekabet Kurumu'na intikal etmiştir.

140 14. Rekabet Kurulu'nun 31.07.2001 tarih ve 01-37/375-M sayılı toplantısında, yürütülen soruşturma ile ilgili olarak 31.08.2001 tarihinde sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar verilmiş ve sözlü savunma toplantısı davetiyeleri, Kanun'un 46/2. maddesi uyarınca ilgililere gönderilmiştir.

15. 31.08.2001 tarihinde yapılan sözlü savunma toplantısına ilgili teşebbüs birlikleri ve temsilcileri katılmıştır.

16. Rekabet Kurulu 31.08.2001 tarihinde nihai kararını vermiş ve karar 13.09.2001 tarihinde taraflara tefhim edilmiştir.

150 17. Taraflar Danıştay'da süresi içinde dava açmıştır. Danıştay 13. Dairesi, 17.5.2005 tarih, 2005/194 E, 2005/2554 K sayılı kararı ile dernek tüzüklerinden 4054 sayılı Kanun'a aykırı hükümlerin çıkarılmasına yönelik kısımların iptaline, davacı derneklere idari para cezası verilmesine ilişkin kısımları yönünden ise davanın reddine karar vermiştir.

18. Karar hem davacılar, hem de davalı tarafından temyiz edilmiş ve İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 29.1.2009 tarih ve 2005/2402 E, 2009/11 K sayılı kararı ile Danıştay 13. Dairesi'nin kararı bozulmuştur. Anılan kararda *"soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin, nihai karar toplantısına katılarak oy kullandığı dava konusu Rekabet Kurulu kararında hukuka uyarlık bulunmadığından, uyuşmazlığın esasının incelenmesi suretiyle verilen Daire kararında hukuki isabet görülmemiştir."* ifadelerine yer verilmiştir.

160 19. Danıştay 13. Dairesi'nin 16.6.2010 tarih ve 2009/4595 E, 2010/5127 K sayılı kararında İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun bozma gerekçelerinin dikkate alındığı belirtilmiş ve Rekabet Kurulu'nun anılan kararı soruşturmayı yürüten Kurul üyesinin, nihai karar toplantısına katılarak oy kullanmasının tarafsızlık ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir.

170 20. Mevcut dosya üzerinden Danıştay'da dava açan taraflara ilişkin olarak yeniden karar verilmesini teminen, anılan dosya üzerinde yapılan değerlendirmeler ışığında düzenlenen 1.12.2010 tarihli Bilgi Notu, 2.12.2010 tarih ve REK.0.06.00.00-110/589 sayılı Başkanlık Önergesi ile Kurul gündemine getirilmiş, Rekabet Kurulu ilk inceleme ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay'ın kararları, tüm dosya müdürecatında yer alan bilgi ve belgeleri inceleyerek, nihai kararını vermiştir.

21. İptal konusu Kurul Kararı'nın dernek tüzüklerinde yer alan bazı hükümlerin çıkarılmasına yönelik kısmının ise esastan iptal edilmiş olması nedeniyle, bu hususa ilişkin iddia ve tespitler yeniden değerlendirilmemiştir.

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:

31.8.2001 tarih ve 01-42/424-107 sayılı Rekabet Kurulu kararında, raportörlerce;

- 180 1. Gözlükçü derneklerinin, dernek tüzüklerinde fiyat tespitine ve tespit edilen fiyatların uygulanmasına ilişkin maddelere yer vermelerinin,
2. Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği'nin gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Gözlük Camları Rehberi" hazırlamasının,
3. Adana, Ankara, Antalya ve Akdeniz, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye, Samsun Fenni Gözlükçüler Derneklerinin müştereken gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırlamalarının

190 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin (a) bendinde örneklenen yasak kapsamında olması nedeniyle; söz konusu gözlükçü dernekleri hakkında Kanun'un 16. maddesinin 2. fıkrası gereğince idari para cezası uygulanması ve ihlale son verilmesi amacıyla, gözlükçü dernekleri tarafından 2001 yılından itibaren hiçbir surette fiyat listesi yayınlanmaması ve dernek tüzüklerinde yer alan ve 4054 sayılı Kanun'a aykırı olan hükümlerin söz konusu tüzüklerden çıkarılması gerektiği ifade edilmiştir.

Dosyanın yeniden değerlendirilmesine ilişkin 1.12.2010 tarih ve 2010-2-202/BN-10-189.EÖ sayılı Bilgi Notu'nda; iptal konusu Kurul Kararı'nın dernek tüzüklerinde yer alan bazı hükümlerin çıkarılmasına yönelik kısmının ise esastan iptal edilmiş olması nedeniyle, bu hususa ilişkin olarak karar alınmasına gerek olmadığı ifade edilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

200 H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

İlgili ürün pazarı tespitinde belirleyici olan ürünlerin ikame edilebilirliğidir ve bu açıdan ürünün işlevi ile tüketici tercihlerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Tedavi amaçlı kullanılan, numaralı gözlük camı piyasası incelendiğinde, çok geniş bir ürün yelpazesi ile karşılaşmaktadır. Birbirine benzer gibi görünen birçok ürün hammadde, çap, üretim tekniği ve kaplama gibi teknik farklılıklar ve fiyat farklılıkları nedeniyle birbirlerinden ayrılmaktadır. Ürün çeşitliliğinin farklı ihtiyaçları karşılaması nedeniyle değişik özellikler taşıyan camların teknik olarak ikame edilemeyeceği düşünülebilir. Ancak soruşturma konusu fiyat listelerinin piyasada yer alan tüm çeşitlere ilişkin olması nedeniyle, bu dosya açısından ürünler bazında bir pazar tanımlamasının gerekli olmadığı ve gözlük camı piyasasının bir bütün olarak ele alınmasının uygun olduğu kanaatine varılarak, ilgili ürün pazarı "*gözlük camları perakende satış pazarı*" olarak belirlenmiştir.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili coğrafi pazar, gözlükçü derneklerinin Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde faaliyet göstermeleri ve hazırladıkları fiyat listelerinin ülkenin tümü için geçerli olması nedeniyle, "*Türkiye*" olarak belirlenmiştir.

H.2. Taraflar

220 Yürütülen soruşturma sonucunda hakkında karar verilen 14 teşebbüs birliğinden Danıştay'a başvuran ve nihayetinde hakkında yeniden karar alınan birlikler aşağıda sıralanmıştır. Söz konusu teşebbüs birlikleri 31.8.2001 tarih ve 01-42/424-107 sayılı karara dayanak oluşturan soruşturma esnasında "fenni gözlükçüler derneği" olarak

adlandırılırken, mevcut durumda birçoğu isimlerini “gözlükçüler ve optisyenler derneği” olarak değiştirmişlerdir.

Adana Fenni Gözlükçüler Derneği

Tüm Optisyen ve Gözlükçüler Derneği

Antalya Bölgesi Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği

Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği

Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği

Gaziantep Optisyen ve Gözlükçüler Derneği

230 Hatay Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği

İzmir ve Ege Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği

Kayseri Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği

Konya Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği

Mersin Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği

Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği

Karadeniz Optisyen ve Gözlükçüler Derneği

H.3. 4054 Sayılı Kanun’un 4. Maddesinin İhlal Edildiğine İlişkin Tespitler

Dernekler her yıl biri Maliye Bakanlığı ile müştereken hazırlanan resmi fiyat listesi, diğeri ise orjinal fiyat listesi olmak üzere iki ayrı liste hazırlamaktadır.

240 Resmi Fiyat Listesi

Maliye Bakanlığı resmi kurum ve kuruluşlarda çalışanlar ile bu kişilerin bakmakla yükümlü oldukları kişilerin tedavi giderlerini karşılama zorunluluğu nedeniyle alınacak hizmetlerin fiyatlarının belirlenmesi için her yılın başında gözlükçü dernekleriyle bir protokol imzalayarak gözlük camları ücretlerini ve yapılacak indirim oranlarını belirlemektedir.

250 Dernekler, Maliye Bakanlığı ile protokol hazırlamadan önce her yıl Kasım-Aralık aylarında bir araya gelmekte ve takip eden bütçe yılında protokolda yer alacak fiyatları enflasyon oranlarını göz önünde bulundurarak belirlemektedir. Ocak ayında, Bütçe Kanunu’nun çıkmasını takiben T.C. Maliye Bakanlığı ile gözlükçü dernekleri yaptıkları görüşmeler neticesinde o yıl için geçerli olacak resmi fiyat listesi konusunda uzlaşmaya varmaktadır. Söz konusu liste Bütçe Uygulama Talimatı Tebliği içerisinde yer almakta ve Mart-Nisan aylarında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmektedir. Bu protokol sonucu oluşturulan fiyatlar Bağ-Kur ve Sosyal Sigortalar Kurumu tarafından emsal alınmaktadır. Hatta bazı büyük özel sektör kuruluşları da bu liste fiyatları üzerinden çalışanlarına ödeme yapabilmektedir.

260 Resmi fiyat listesi olarak adlandırılan bu liste üzerinden dernek üyesi tüm gözlükçüler resmi hastalarına %15 indirim yapmak zorundadır. Bu listede yer alan gözlük camları hastanın tedavisini sağlamaya yeterli olan, piyasada satışa sunulan en ucuz camlardır. Resmi hastalar daha nitelikli ve pahalı cam almak istedikleri takdirde aradaki farkı kendileri karşılamak durumundadır. Gözlükçü derneklerinin bir araya gelerek beyaz 60Ø, renkli 60Ø, fotokromik (kolormatik) 60Ø, beyaz bifokal, fotokromik bifokal ve Organik CR-39 camlarına ilişkin fiyat belirlemeleri ve ardından Bakanlık ile görüşmeler yapmaları, T.C. Maliye Bakanlığı’nın 178 sayılı KHK’de yer

alan görev ve yetkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, gözlükçü dernekleri ile T.C. Maliye Bakanlığı arasında yapılan protokol gereğince oluşturulan fiyat listelerinin 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı Kurul'un soruşturma açılmasına ilişkin 31.10.2000 tarih ve 00-42/455-249 sayılı kararında belirtilmiştir.

Diğer Fiyat Listeleri

270 Gözlükçü Dernekleri yukarıda açıklanan ve resmi reçeteli hastalara uygulanmak üzere hazırlanan liste dışında resmi reçetesi olmayan ya da resmi reçete tarafından karşılanan gözlük camından farklı özelliklerde cam almak isteyenler için ayrıntılı bir fiyat listesi daha belirlemektedir.

Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği (yeni adıyla Türkiye Optik ve Optometrik Meslekler Derneği) dışındaki 13 dernek müştereken belirledikleri fiyat listelerini bastırarak üyelerine dağıtmaktadır. 13 dernek tarafından müştereken belirlenen fiyat listesi "Fenni Gözlükçüler Dernekleri Orijinal Cam Fiyat Listesi" adını taşımakta ve listenin 1 inci sayfasında "Bu liste tavsiye niteliğindedir." şeklinde bir ibare yer almaktadır. Bu listede resmi kurum fiyat listesiyle birlikte diğer cam türlerinin fiyatları, işçilik ücretleri ve ekstra işlemler için alınacak ücretler de tespit edilmiştir.

280 2000 yılına ait Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi'nin 26 ncı sayfasında reçetelerin değerlendirilmesine ilişkin esaslara yer verilmiştir. 1 inci maddede " *Bu liste FENNİ GÖZLÜKÇÜLER DERNEKLERİNCE tavsiye niteliğinde hazırlanmış olup 1.1.2000 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere kullanıma sunulmuştur.*" ifadesi yer almaktadır. 27 nci sayfada ise aynen " *İŞBU 2000 YILI NUMARALI GÖZLÜK CAMLARI FİYAT LİSTESİ: ANKARA, İZMİR VE EGE, KONYA, ADANA, KAYSERİ, SAMSUN, DENİZLİ, MERSİN, GAZİANTEP, ANTALYA, OSMANİYE, HATAY ve DİYARBAKIR FENNİ GÖZLÜKÇÜLER DERNEKLERİ tarafından müştereken hazırlanmıştır.*" ibaresi bulunmaktadır.

290 1997 yılına kadar diğer gözlükçü dernekleriyle fiyat listesi yayınlayan Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği (yeni adıyla Türkiye Optik ve Optometrik Meslekler Derneği) bu tarihten itibaren tek başına fiyat listesi hazırlamaya başlamıştır. "Gözlük Camları Rehberi" adını taşıyan bu listede çeşitli gözlük camlarının fiyatları, yapılacak işçilik ve ekstra işçilik fiyatları tespit edilmektedir. Hazırlanan rehberin "Info" başlıklı bölümünde "2000 yılına ait Numaralı Gözlük Camları Rehberi"ne göre reçetelerin değerlendirilmesine ilişkin esaslara yer verilerek "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 2. kısım 4. madde hükümleri doğrultusunda meslektaşlar arasında bilgi birliği ve beraberliği sağlama amacıyla TAVSİYE niteliğinde" düzenlendiği belirtilmiştir.

H.4. Savunmalar ve Savunmaların Değerlendirilmesi

300 H.4.1. Savunmalar

H.4.1.1. Yazılı Savunmalar

Tüm Fenni Gözlükçüler Derneği (yeni adıyla Türkiye Optik ve Optometrik Meslekler Derneği) dışındaki 13 gözlükçü derneği aynı savunmaları Kurumumuza göndermiştir.

Bu nedenle bu 13 derneğin savunmaları birlikte ele alınmıştır.

Bu derneklerin yaptıkları usule ve esasa yönelik yazılı savunmalarında

- Soruşturma açılmasına ilişkin olarak yapılan tebligatın usulsüz olduğu ve soruşturma süreci ile ilgili hususlarda kanuni sürelerle uyulmadığı,
- Gözlükçü derneklerinin teşebbüs olmadığı,

- 310 - Gözlükçü derneklerinin 4054 sayılı Kanun'un yasakladığı faaliyetlerle ilgilerinin bulunmadığı,
- Gözlükçü derneklerinin yayınladıkları listelerin kamu hizmeti amacıyla ve kamu ihtiyacı nedeniyle çıkarıldığı, Danıştay kararıyla hukuka uygun bulunduğu,
- Gözlük camı üreticilerinin hammadde açısından dışa bağımlı oldukları,
- Fiyat listesi olmaması ya da farklı listeler olması halinde bir takım sorunların ortaya çıkacağı,
- Soruşturma kapsamında bu listeleri kullanan kurum ve kuruluşlar ile nihai tüketiciler açısından bir değerlendirme yapılmadığı,
- 320 - Savunmaların yabancı hukuk kuralları ve yabancı ülke uygulamaları dayanak gösterilerek çürütülmeye çalışıldığı ve savunmaları reddetmek üzere herhangi bir Türk mevzuatının bulunmadığı,
- T.C. Maliye Bakanlığı'nın dernekler tarafından oluşturulan listeye atıfta bulunmasının fiili bir zorunluluk oluşturduğu ancak bu listenin oluşumunun yasaya aykırı bulunmasıyla listenin oluşumunun mümkün olmadığı, dolayısıyla ortaya çözülmesi zor bir durumun ortaya çıktığı,
- Rekabet Kurulu'nu bu tarz bir soruşturma yapmasının T.C. Anayasası'nın 56 ncı maddesine aykırı olduğu belirtilmiştir.

H.4.1.2. Sözlü Savunmalar

Adana, Ankara, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye ve Samsun Fenni Gözlükçü Derneklerinin sözlü savunmalarında;

- 330 - Gözlükçü derneklerinin doğrudan ya da dolaylı olarak piyasayı etkilemek gibi bir amaç ve fonksiyonlarının teorik ve pratik olarak mevcut olmadığı,
- Rekabet Kurumu'nun ilk defa bir sivil toplum örgütünü ve bir kamu hizmetini soruşturmaya aldığı,
- Rekabet Kurumu'nun bir bakanlığın fonksiyonunu üstlenerek bu bakanlığa ait olan görev ve yetkiyi kullandığı,
- Bu nedenlerle Rekabet Kurumu'nun görev ve yetkilerini aştığı ve yasaya aykırı işlem yaptığı
- İleri sürülmüştür.

Antalya ve Akdeniz Fenni Gözlükçüler Derneği sözlü savunmasında;

- 340 - Derneklerinin Rekabet Kurulu'nun ihlalin ortadan kaldırılması için istenen yükümlülükleri yerine getirdiğini,
- Derneklerinin dernek tüzüğüne uygun olarak hareket ettiği bu tüzüğün de İçişleri Bakanlığı'nca onaylandığı dolayısıyla ortada derneğe izafe edilecek bir kusur olmadığını belirtmişlerdir.

H.4.2. Savunmaların Değerlendirilmesi

Tarafların yazılı savunmalarının bir kısmı Kanun'da yer alan usul hükümlerine uyulmadığına yöneliktir. Soruşturma Kararı 31.10.2000 tarihinde alınmış ve soruşturma açıldığına dair bildirim 14.11.2000 tarihinde yani 4054 sayılı Kanun'un 43 üncü maddesinde belirlenen 15 günlük süre içerisinde taraflara gönderilmiştir.

350 Soruşturmanın devam eden süreçlerinde de Kanun'un ilgili maddelerince belirtilen

sürelere tam anlamıyla uyulmuştur. Dolayısıyla tebligatın geçersiz olduğu ve kanuni sürelere uyulmadığı yönündeki savunmalara neden olacak bir usulsüzlük bulunmamaktadır.

Gözlükçü dernekleri savunmalarında teşebbüs olmadıklarını ve fiyat listesi çıkarmakta çıkarları bulunmadığını iddia etmişlerdir. Bu dernekler 4054 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesinde tanımlanan teşebbüs birliği tanımına uymaktadırlar. Gözlükçüler tarafından kurulan bu derneklerin aldığı kararlar piyasayı etkilemekte ve üyelerinin çıkarlarını temsil etmektedir. Bu durum Soruşturma Raporu'nda, dernekler arasındaki yazışmalardan ve derneklerin duyurularından verilen örneklerle de açıkça gösterilmiştir.

360

Yapılan fiyat listelerinin tavsiye niteliğinde olmasıyla ilgili savunma da ihlalin niteliğini değiştirmemektedir. Birbirlerinin rakibi olan gözlükçülerin fiyat belirlemelerinin 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu açıktır. AB uygulamalarından verilen örneklerle de bu durum Soruşturma Heyeti tarafından ortaya konmuştur.

Listelerin bağlayıcı olmaması, yaptırım içerip içermemesi ve piyasadaki etkisi ihlalin niteliğini ağırlaştırıcı/hafifletici unsurlar olarak ele alınmaktadır. Daha önce değinildiği gibi soruşturmanın konusu, T.C. Maliye Bakanlığı'nın memurların tedavi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ödeyeceği fiyatları belirlemesi değil, tüm cam çeşitlerinin fiyatlarının gözlükçü dernekleri tarafından belirlenmesi ve liste halinde gözlükçülere dağıtılmasıdır. Dolayısıyla T.C. Maliye Bakanlığı'nın ödemelerinde bu listelere atıfta bulunması ve bu listeleri dikkate alması, söz konusu listelerin 4054 sayılı Kanun'a uygun olduğu anlamına gelmemektedir. Bu konuyla ilgili savunmalarda belirtilen Danıştay Kararı da T.C. Maliye Bakanlığı'nın resmi fiyat listelerini oluşturmasıyla ilgili olup, derneklerin tüm gözlük camı fiyatlarına ilişkin liste çıkarmaları ile bağlantısı bulunmamaktadır.

370

Rekabet hukuku açısından önemli olan piyasada faaliyet gösteren aktörlerin, arz ettikleri malların fiyatlarını kendilerinin oluşturmasıdır. Her firmanın stratejisi gereği kendi malının kalitesi, maliyeti gibi kriterleri gözönüne alarak, başka bir ifadeyle rekabetin gereği olarak her gözlükçünün ticari kararlarını özellikle fiyatlarını bağımsız olarak belirlemesi gerekmektedir.

380

İlgili ürün pazarının belirlenmesine yönelik savunma değerlendirildiğinde, soruşturma konusu teşebbüs birliği kararları tüm gözlük camı türleri ile ilgili olduğundan pazarın dar ya da geniş tanımlanması bu kararların niteliğini etkilememektedir.

Piyasada listelerin uygulanmadığı ve gözlükçülerin liste fiyatlarını dikkate almadığı yönündeki savunma da bu listelerin oluşturulma amacını değiştirmemektedir. 4054 sayılı Kanun'a aykırı olacak şekilde fiyatların belirlendiği listelerin varlığı, etkileri bir yana, başlı başına bir ihlal oluşturmaktadır. Derneklerin savunmalarında yer verdikleri soruşturma sürecinde orjinal fiyat listesi yayınlamamaları ve Kurul'un ihlale son verilmesi amacıyla bildirdiği görüşünde belirtilen hususları yerine getirmeleri, taraflara verilecek cezanın tespitinde dikkate alınabilecek bir husustur.

390

I. GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

Gözlük camı pazarında açılan soruşturma sürecinde yapılan tespit ve incelemeler değerlendirildiğinde, gözlükçü derneklerinin Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal ettikleri ortaya çıkmaktadır.

Soruşturma konusu fiilleri gerçekleştirenler gözlükçü dernekleridir. Gözlükçü dernekleri 2908 sayılı Dernekler Kanunu'na göre gözlükçüler tarafından kurulmuştur.

Soruşturma konusu fiilleri değerlendirmeden önce gözlükçü derneklerinin 4054 sayılı Kanun çerçevesinde niteliğinin belirlenmesi gerekmektedir.

400 Kanun'un 'Tanımlar' başlıklı 3 üncü maddesinde 'teşebbüs', "*piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımından bir bütün teşkil eden birimler*" olarak tanımlanmıştır. Bu tanım çerçevesinde gözlükçülerin teşebbüs oldukları aşikardır.

410 Kanun'un yine 3 üncü maddesinde 'teşebbüs birliği' "*teşebbüslerin belirli amaçlara ulaşmak için oluşturduğu tüzel kişiliğe haiz ya da tüzel kişiliği olmayan her türlü birlikler*" olarak tanımlanmıştır. Bu çerçevede her biri birer teşebbüs olan gözlükçüler tarafından kurulan gözlükçü derneklerinin teşebbüs birliği niteliğini taşıdığı görülmektedir. Derneklerin oluşumunda ticari bir amacın güdülmemesi ya da ticari ya da ekonomik bir faaliyet içerisinde bulunulmaması derneklerin teşebbüs birliği olarak nitelendirilmesine engel teşkil etmemektedir. Bu nedenle üyelerinin ticari kararlarını etkileyen oluşumlar tüzel kişiliği olup olmadığına bakılmaksızın rekabet hukuku kapsamındaki fiillerinden sorumlu olacaklardır.

420 Bilindiği gibi 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi "*Belirli mal veya hizmet piyasasında doğrudan ya da dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacı taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır*" demek suretiyle sadece teşebbüsler arası rekabeti bozucu fiilleri değil, aynı zamanda rekabeti bozucu teşebbüs birliği kararlarını da yasaklamaktadır. Dolayısıyla her biri birer teşebbüs birliği olan gözlükçü derneklerinin ilgili pazarda rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacı taşıyan ya da bu etkiyi doğurabilecek nitelikte olan karar ve eylemleri de 4 üncü madde kapsamında değerlendirilecektir. Gözlükçü derneklerinin bu kararları tek başlarına ya da diğer gözlükçü dernekleriyle birlikte almaları ve bunları uygulamaları fiillerin niteliğini değiştirmemekte ancak uygulama ve piyasa şartları dikkate alındığında ihlalin niteliğini artırıcı olabilmektedir.

430 Soruşturma konusu olayda, gözlükçü derneklerinin, tek başlarına ya da diğer gözlükçü dernekleriyle birlikte fiyat listeleri yayınlamak suretiyle gözlük camı fiyatlarını belirlemek şeklinde 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettiği tespit edilmiştir. Bu durum, tüzüklerde Kanun'a aykırı olarak derneklere verilen yetkilerin fiili olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır. Gözlükçü dernekleri tarafından oluşturulan fiyat listeleri uzun yıllardan beri yayınlanmaktadır. Bu listelerde çeşitli gözlük camlarının fiyatları belirlenmektedir.

440 Bu listelerin varlığı dolayısıyla yatay anlamda birbirine rakip olan teşebbüsler arasındaki rekabet olumsuz olarak etkilenmektedir. Bu listelerin temel amacı - tavsiye niteliğinde olsalar da- piyasadaki fiyat rekabetini ortadan kaldırmaktır. Her biri bağımsız olarak karar alma ve uygulama durumunda bulunan teşebbüsler bu listeler nedeniyle fiyat rekabetine aynı çizgiden başlamaktadır. Rekabet Hukuku'nda rakipler arasında yapılan fiyat anlaşmaları "yatay fiyat tespiti" olarak nitelendirilmektedir. 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin a bendinde de "mal ve hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet kar gibi unsurlar ile her türlü alım ya da satım şartlarının tespiti edilmesi" yasaklanan hallerden sayılmıştır.

Bu çerçevede fiyat listeleri yoluyla gözlük camı fiyatlarının belirlenmesi 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinin a bendine aykırılık oluşturmaktadır. Benzer şekilde, yatay fiyat tespiti ABD ve AB uygulamalarında da tek başına hukuka aykırı görülmektedir.

Fiyatların tavsiye niteliğinde olması da ihlalin niteliğini değiştirmemektedir. Belirlenen fiyatların tavsiye niteliğinde olması ve yaptırımının bulunmaması ihlalin niteliğini değiştirmemekte ancak bu durum ihlali ağırlaştırıcı/hafifletici bir husus olarak ele alınmaktadır. Bu noktada "yatay fiyat tespiti" ile "dikey fiyat tespiti" kavramları arasındaki nüansın ve dikey fiyat tavsiyelerine gösterilen toleransın doğru anlaşılması gerekmektedir.

Yapılan bu değerlendirmeler ışığında, gözlükçü derneklerinin 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesini ihlal ettiği tespit edilmiştir. Bu nedenle, gözlükçü derneklerinin Kanun'un 16 maddesinin 2 nci fıkrası uyarınca cezalandırılmaları, ihlalin devam etmemesi için gözlükçü derneklerinin tek başlarına ya da müştereken fiyat listesi yayınlamamaları gerekmektedir.

J. SONUÇ

Önaraştırma ve soruşturmaya ait tüm savunma, ek savunma, sözlü savunma tutanakları, sözlü savunma toplantısının ses kayıtlarının yazılı açılımı, raporlar, Danıştay kararları, tüm dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeler okunup incelenerek yapılan görüşmeler sonucunda;

1- Adana, Ankara, Antalya, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, İzmir ve Ege, Kayseri, Konya, Mersin, Osmaniye, Samsun Fenni Gözlükçüler Derneklerinin müştereken gözlük camı fiyatlarına ilişkin "Fenni Gözlükçüler Orijinal Fiyat Listesi" hazırlamak suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiklerine,

2- Bu nedenle, 4054 sayılı Kanun'un 23.1.2008 tarih, 5728 sayılı Kanun'la değişik 16. maddesi ve para cezasında lehe düzenlemeler ile

a) 2009 yılı sonunda oluşan gayri safi gelirleri dikkate alınarak takdiren %3'ü oranında olmak üzere;

- Adana Fenni Gözlükçüler Derneği'ne 179,10 TL

- Ankara Fenni Gözlükçüler Derneği (Tüm Optisyen ve Gözlükçüler Derneği)'ne 3.199,69 TL

- Antalya Fenni Gözlükçüler Derneği (Antalya Bölgesi Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği)'ne 2.327,71 TL

- Denizli Fenni Gözlükçüler Derneği'ne 290,34 TL

- Gaziantep Fenni Gözlükçüler Derneği (Gaziantep Optisyen ve Gözlükçüler Derneği)'ne 329,60 TL

- İzmir ve Ege Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği'ne 3.566,67 TL,

- Kayseri Fenni Gözlükçüler Derneği (Kayseri Gözlükçüler ve Optisyenler Derneği)'ne 1.428,01 TL

- Konya Fenni Gözlükçüler Derneği (Konya Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği)'ne 3.357,57 TL

-Mersin Fenni Gözlükçüler Derneği (Mersin Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği)'ne 3.516,21 TL

- Osmaniye Fenni Gözlükçüler Derneği'ne 200,76 TL

- Samsun Fenni Gözlükçüler Derneği (Karadeniz Optisyen ve Gözlükçüler Derneği)'ne 1.643,06 TL

10-78/1616-620

b) 2007 yılı sonunda oluşan gayri safi geliri dikkate alınarak takdiren %3'ü oranında olmak üzere

- Diyarbakır Fenni Gözlükçüler Derneği'ne 230,40 TL

490 c) 2008 yılı sonunda oluşan gayri safi geliri dikkate alınarak takdiren %3'ü oranında olmak üzere

- Hatay Fenni Gözlükçüler Derneği (Hatay Optisyenler ve Gözlükçüler Derneği)'ne 84,51 TL

İdari para cezası verilmesine

3- Dernek Tüzüklerinde 4054 sayılı Kanun'a aykırı olarak yer alan hükümlerin çıkarılmasına yönelik olarak ise karar verilmesine yer olmadığına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.